

Μετακινήσεις – Ενότητα 1

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΔΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ

ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ

ΜΟΟΣ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Περίληψη

Εισαγωγή	1
Μάθημα - Το αποτύπωμα άνθρακα από τις μετακινήσεις	2
Μάθημα– Η εξέλιξη του τουρισμού και τα μέσα μετακίνησης	5
Η ανάπτυξη του τουρισμού με το τρένο	6
Μαζικός τουρισμός και πολλαπλασιασμός των ροών	6
Η ανάπτυξη των αεροπορικών μετακινήσεων	7
Μάθημα - Το περιβαλλοντικό κόστος της μετακίνησης	8
επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία	8
Οι επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον	8
Ευάλωτα οικοσυστήματα	8
Ηχορύπανση	9
Καταναλώνουμε διαφορετικά για να μειώσουμε τις επιπτώσεις	9
Ποιο είναι το έργο;	10

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να καταλάβουμε καλύτερα τις προκλήσεις που συνδέονται σήμερα με την ανάπτυξη του τουρισμού και τον ταξιδιωτικό τομέα, είναι απαραίτητο να δούμε την εξέλιξή τους τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτό είναι το αντικείμενο της πρώτης ενότητας με θέμα την μετακίνηση: να παρέχει στον αναγνώστη ένα τεκμηριωμένο και επεξεργασμένο πανόραμα για την εξέλιξη του ταξιδιωτικού τομέα στον τουρισμό. Στα δύο επόμενα μαθήματα, ανακαλύψτε τα βοηθήματα και τις πρακτικές που μπορείτε να υιοθετήσετε στην καθημερινότητα ώστε να αλλάξετε τις συνήθειές σας και να αντιμετωπίσετε με φρέσκια ματιά τις μετακινήσεις, είτε για το γραφείο, για το σπίτι ή για τις διακοπές!

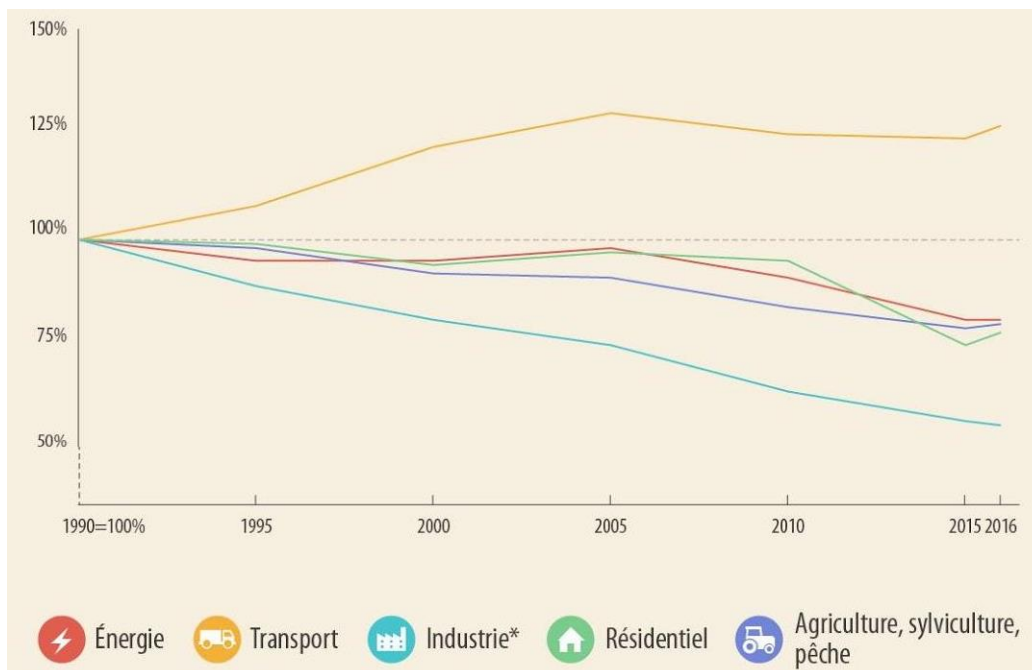
1. Μάθημα - Το αποτύπωμα άνθρακα από τις μετακινήσεις

Ο οικονομικός φιλελευθερισμός, η παγκοσμιοποίηση, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και η ανάπτυξη του τουρισμού έχουν συμβάλει τους δύο τελευταίους αιώνες στην αύξηση των μεταφορών αγαθών και επιβατών. Ο μεταφορικός τομέας είναι η μόνη ανθρώπινη δραστηριότητα που εκπέμπει αέρια του θερμοκηπίου και συνεχίζει να αυξάνεται σταθερά. Σε μισό αιώνα, οι ναύλοι αγαθών πολλαπλασιάστηκαν επί χίλια σε παγκόσμιο επίπεδο. Μέχρι το 2050, οι επιπτώσεις υπολογίζεται να τριπλασιαστούν. Για το έτος 2016, η Διεθνής Υπηρεσία Περιβάλλοντος (International Environment Agency -IEA) υπολόγισε πως το μερίδιο των εκπομπών που αποδίδονται στις μεταφορές είναι στο 24,4%.

Η εξέλιξη των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα στην Ευρωπαϊκή Ένωση από το 1990 έως το 2016

Ενέργεια / Μετακινήσεις / Βιομηχανία / Κατοικίες / Αγροτική παραγωγή, κτηνοτροφία

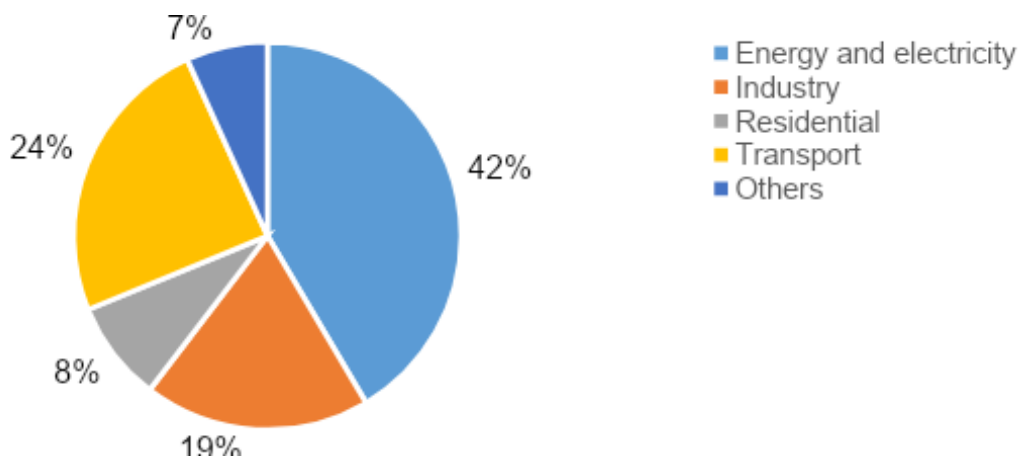
Πηγή:

Source: [European Environment Agency](https://www.eea.europa.eu/)

Η αναλογία των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα ανά τομέα δραστηριότητας

Ενέργεια και ηλεκτρισμός / Βιομηχανία / Κατοικίες / Μετακινήσεις / Άλλα

Πηγή: IEA σχεδιαγράμματα για το 2016

Παρόλο που η τεχνολογία εξελίσσεται συνεχώς, η αναλογία των μετακινήσεων στην παγκόσμια εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου αυξάνεται συνεχώς όπως φαίνεται και στο παραπάνω σχεδιάγραμμα. Οι μεταφορές γίνονται πιο αποτελεσματικές, πιο γρήγορες και καλύπτουν περισσότερα χιλιόμετρα καθημερινά. Αυτό το κέρδος στην απόδοση προωθεί τις κοινωνίες μας προς μία φρενίτιδα κατανάλωσης.

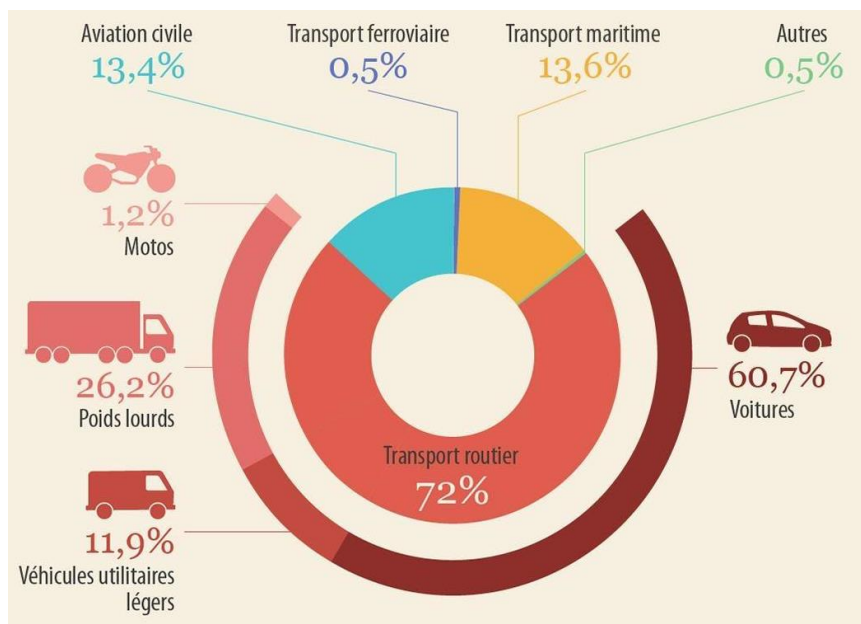
Γενικά, όταν σκεφτόμαστε το αποτύπωμα του άνθρακα από τις μετακινήσεις, σκεφτόμαστε πρώτα το αυτοκίνητο. Και αυτό δικαιώνεται. Το αποτύπωμα άνθρακα από τις επιβατικές μετακινήσεις είναι το 75,3%, συγκρινόμενο με το 24,7% των εμπορικών ναύλων.

Μιλάμε για εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αλλά όχι για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, την μόλυνση ή την κατανάλωση των ορυκτών ενεργειακών αποθεμάτων. Οι παγκόσμιες πολιτικές γενικά ασχολούνται με τις επιπτώσεις με όρους ισορροπίας των αερίων του θερμοκηπίου. Χειρότερα ακόμα, οι αγορές τείνουν να κεφαλαιοποιούν τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου, με λίγα λόγια, επιτρέπουν στους πλουσιότερους να μολύνουν περισσότερο. Ένα μεγάλο μέρος περιβαλλοντικών προβλημάτων μπαίνουν στην άκρη εξαιτίας της έλλειψης σύμπτωσης και κοινού ενδιαφέροντος για την επίλυσή τους. Ωστόσο, η παγκόσμια υπερθέρμανση πιθανόν να μην είναι το πλέον επικίνδυνο θέμα για την ανθρωπότητα όσο το αποτέλεσμα της συσσώρευσης προβλημάτων που προκαλεί.

Μερίδιο εκπομπών που σχετίζονται με τα διάφορα είδη μετακινήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2016.

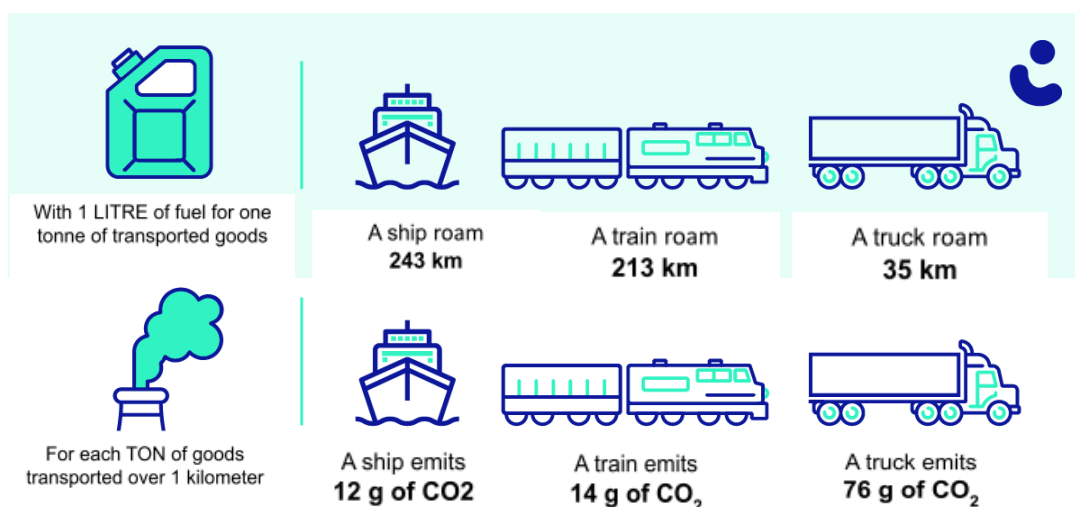
Αεροπορικές μετακινήσεις 13,4% / Σιδηροδρομικές μετακινήσεις 0,5% / Ακτοπλοϊκές μετακινήσεις 13,6% / Άλλες 0,5% / Οδικές μετακινήσεις 72% / Δίκυκλα 1,2% / Μεγάλα οχήματα 26,2% / Επαγγελματικά οχήματα 11,9% / Ιδιωτικής χρήσης 60,7%

Πηγή: [European Environment Agency](https://ec.europa.eu/eia/)

Οι αυτοκινητόδρομοι σχεδιάζουν και διαμορφώνουν τις κύριες μεταφορικές οδούς στην Ευρώπη. Ωστόσο, οι δρόμοι δεν είναι το μόνο μέσο μετακίνησης. Υπάρχουν και οι σιδηροδρομικές μεταφορές, αν και υπέφεραν πολύ από την παγκοσμιοποίηση και τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Θα υπήρχε όφελος από την περαιτέρω ανάπτυξη της όπως συμβαίνει στην Κίνα.

Σειρά ανά μέγεθος για διαφορετικά είδη ναύλων

Με ένα λίτρο καυσίμου για έναν τόνο αγαθών

Ένα πλοίο διανύει 243 χλμ.

Ένα τραίνο διανύει 213 χλμ.

Ένα φορτηγό διανύει 35 χλμ.

Για κάθε τόνο αγαθών που μεταφέρεται 1 χλμ.

Ένα πλοίο εκπέμπει 12 γραμμάρια διοξειδίου του άνθρακα

Ένα τραίνο εκπέμπει 14 γραμμάρια διοξειδίου του άνθρακα

Ένα φορτηγό εκπέμπει 76 γραμμάρια διοξειδίου του άνθρακα

Πηγή:: Ομάδα έρευνας και κυκλοφορίας (research and traffic Group - 2013)

Το υδρογόνο, τα βιοκαύσιμα και τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα είναι εναλλακτικά μέσα που όμως δεν λύνουν όλα τα προβλήματα. Αυτό το MOOC προσφέρει μία ποικιλία θεμάτων για την καθοδήγηση και πληροφόρησή σας για τους διάφορους τρόπους μετακίνησης και τις περιήγησής με υπεύθυνο τρόπο, τόσο στην καθημερινότητα όσο και στις διακοπές.

1. Μάθημα– Η εξέλιξη του τουρισμού και τα μέσα μετακίνησης

Σήμερα, είναι εύκολο να επωφεληθούμε από τον ελεύθερο χρόνο για να οργανώσουμε ένα ταξίδι ή μια εξόρμηση σε μία γειτονική χώρα ή πρωτεύουσα κλείνοντας την διαμονή με ένα απλό κλικ στο κινητό λίγες μόλις ώρες πριν το ταξίδι.

Ο τουρισμός όπως τον ξέραμε παραδοσιακά έχει αλλάξει αλλά αυτή η αλλαγή είναι σχετικά πρόσφατη.

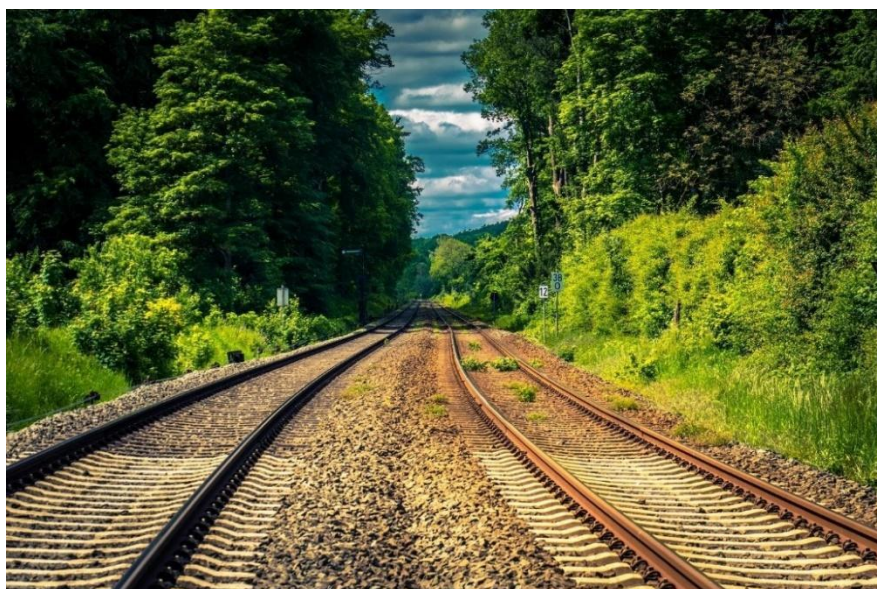
Η εμφάνιση των επι πληρωμή διακοπών και του μαζικού τουρισμού.

Πριν από τις πρώτες επί πληρωμή διακοπές, οι διακοπές και τα σαββατοκύριακα ήταν μόνο για τους πλούσιους. Αρχικά δεν υπήρχαν επαρκείς κανονισμοί και κοινωνικά μέτρα ώστε να μπορεί και η μεσαία και εργατική τάξη να αναπαύεται και να ταξιδεύει. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι δεν μπορούσαν να οργανώσουν τις διακοπές τους, ή δεν είχαν την οικονομική άνεση να το κάνουν. Πήγαιναν τα σαββατοκύριακα σε κοντινά μέρη στην θάλασσα, το δάσος ή την εξοχή. Πέρασαν πολλά χρόνια και δοκιμές μέχρι να εμφανιστούν οι πρώτες τουριστικές πρακτικές. Αυτές άρχισαν να αποδίδουν με την εφαρμογή οικονομικών μέτρων και κινήτρων ώστε να αρχίσει να αναπτύσσεται ο τουρισμός όπως τον γνωρίζουμε σήμερα. Στην Γαλλία, οι σιδηροδρομική εταιρεία πρότεινε λαϊκά εισιτήρια με έκπτωση 40% για να υποστηρίξει τα ταξίδια των εργαζόμενων.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΤΟ ΤΡΑΙΝΟ

Την εποχή των πρώτων επί πληρωμή διακοπών, το αυτοκίνητο ήταν μία ακριβή πολυτέλεια για λίγους. Ο σιδηρόδρομος αναπτύχθηκε κυρίως στις αρχές του 19ου αιώνα στην Ευρώπη κατά την βιομηχανική επανάσταση. Εκείνη την εποχή, το σιδηροδρομικό δίκτυο κάλυπτε ένα μεγάλο μέρος των ευρωπαϊκών εδαφών. Ήταν το κύριο μέσο μετακίνησης για τον πληθυσμό και έδωσε πρόσβαση σε πολλούς για μετακινήσεις σε μικρές και μεγάλες αποστάσεις. Επιπρόσθετα, μέσα μετακίνησης όπως, λεωφορεία, φορτηγά, ποδήλατα, ακόμα και διθέσια, χρησιμοποιούνταν για τοπικές συνδέσεις και δραστηριότητες αναψυχής. Τα ταξίδια για διακοπές με δημόσια μέσα ήταν συνώνυμα με την χαρά, τα τραγούδια, τα γέλια και την ξεγνοιασιά.

Ο πρώτος αυτοκινητόδρομος λειτούργησε στην Ιταλία το 1924. Από εκείνη την ημερομηνία, ξεκίνησε η εξέλιξη των δρόμων ταχείας κυκλοφορίας στην Ευρώπη. Τα τρένα σταδιακά άφησαν χώρο στις οδικές μεταφορές και μετακινήσεις. Ακόμα και όταν εισήχθησαν τα ηλεκτρικά τρένα υψηλών ταχυτήτων, υπήρξε μόλις μία μικρή τόνωση του ενδιαφέροντος για αυτό το μέσο. Η σημερινή τάση είναι η συντήρηση των κύριων αρτηριών μεταξύ των

πρωτευουσών και των μεγάλων πόλεων σε βάρος των τοπικών υπηρεσιών. Οι πρόσβαση των περισσότερων σε ιδιωτικά μέσα μοιάζει να έχει ανακοινώσει το τέλος των τρένων όπως τα γνωρίζαμε στο παρελθόν

- ✓ Μιλώντας για οικολογική μετακίνηση στον τουρισμό, είναι κατά κάποιο τρόπο σαν να επιστρέφουμε στις απαρχές του φαινομένου..

ΜΑΖΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΡΟΩΝ

Στον Βρετανό επιχειρηματία Τόμας Κουκ, ενός πρωτοπόρου της τουριστικής βιομηχανίας, ο οποίος έδωσε το όνομά του σε ένα διάσημο τουριστικό πρακτορείο (το οποίο πτώχευσε το 2019), αποδίδεται η διοργάνωση μερικών από τα πρώτα οργανωμένα τουριστικά ταξίδια στην ιστορία.

Στην βάση αυτού του πρώιμου ενδιαφέροντος για τα ταξίδια στην Ευρώπη, η Michelin, σήμερα η μεγαλύτερη εταιρεία ελαστικών, εξέδωσε τους πρώτους ταξιδιωτικούς οδηγούς. Ήταν η μεταπολεμική περίοδος, η δεκαετία του 1950, οπότε τα τουριστικά γραφεία άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους αισθητή. Το κοινωνικό κλίμα ήταν ευνοϊκό: οι εισαγωγές των επί πληρωμή διακοπών, οι βελτιωμένες εργασιακές συνθήκες, περισσότερος ελεύθερος χρόνος, μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής, πρόσβαση στην ιδιωτική μετακίνηση, κλπ. Οι συνήθειες αλλάζουν...

Το δικαίωμα στο ταξίδι είναι μία εδραιωμένη αξία. Οι Ευρωπαίοι θέλουν να διευρύνουν αυτές τις ταξιδιωτικές εμπειρίες και να εξερευνήσουν τον πλανήτη. Σε αυτό το πλαίσιο οι πρώτες ταξιδιωτικές λέσχες εμφανίστηκαν την δεκαετία του 1960.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΝ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ

Οι τεχνολογίες αναπτύσσονται με γοργούς ρυθμούς και έχουν επιτρέψει στην αεροπλοΐα να αναδειχθεί σε σημαντικό μεταφορέα. Οι αεροπορικές εταιρείες προσφέρουν όλο και περισσότερες απλές πτήσεις. Μερικοί επιχειρηματίες και εταιρείες ναυλώνουν αρκετές πτήσεις σε εφάπαξ βάση αποκλειστικά για τουριστικούς λόγους. Οι πτήσεις τσάρτερ πρωτοεμφανίστηκαν την δεκαετία του 1970. Οι τεχνολογικές προόδους, η αύξηση και η ποικιλία στην προσφορά μεταφορικών μέσων οδήγησε στην πτώση των τιμών και επιτάχυνε την εξάπλωση του μαζικού τουρισμού.

Η εμφάνιση των οικονομικών προσφορών και η ανάπτυξη της πληροφορικής είναι αυτά που κυρίως ευνοούν αυτή την τάση της μαζικοποίησης. Είναι σήμερα εφικτό να κλείσει κανείς ένα εισιτήριο μόλις 24 ώρες πριν την πτήση με ένα απλό κλικ και να πετάξει από το Λονδίνο στην Νέα Υόρκη σε λιγότερο από 7 ώρες. Το ταξίδι αποκτά ένα τελείως καινούργιο περιεχόμενο συγκρινόμενο με την υπερατλαντική ναυσιπλοΐα. Ο κόσμος επιταχύνεται.

2. Μάθημα - Το περιβαλλοντικό κόστος της μετακίνησης

Κάποιοι τουρίστες επιλέγουν να παραμένουν στις χώρες τους, ενώ άλλοι επιλέγουν να ταξιδεύουν στο εξωτερικό όσο πιο μακριά γίνεται από την καθημερινότητά τους. Οι βραχυχρόνιες διαμονές γίνονται προσιτές σε περισσότερους. Είναι συνήθης πρακτική σήμερα να ταξιδέψει κανείς μεγάλες αποστάσεις για να απολαύσει 2-3 μέρες στην λιακάδα ή ένα σαββατοκύριακο σε μία πλούσια σε πολιτιστικά δρώμενα πρωτεύουσα. Μια διαδικασία “φανταστικής κατανάλωσης” του τουρισμού αναδεικνύεται μέσα από τον κυρίαρχο ρόλο των κοινωνικών δικτύων στις ζωές μας. Τουριστικοί προορισμοί αξιολογούνται αυξητικά για την δυναμική “ινσταγγραμμ-οσύνη” τους. Κάποιοι τουρίστες που αναζητούν συνεχώς την πιο ωραία φωτογραφία για να αναρτήσουν στο προφίλ τους στα κοινωνικά δίκτυα, δεν δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αυθεντικότητα των περιοχών που επισκέπτονται.

Αυτός ο μαζικός τουρισμός, που έχει γίνει παγκόσμιος, εγείρει περιβαλλοντικά και ηθικά ζητήματα. Όπως προαναφέρθηκε, τα είδη μεταφοράς επιτρέπουν σε μεγαλύτερο αριθμό ανθρώπων να ταξιδεύει ευκολότερα. Σε αυτή την ενότητα θα εξετάσουμε διάφορα προβλήματα που προκύπτουν από τις επιπτώσεις του σημερινού λάιφστάιλ.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ

Τα μέσα μεταφορά με κινητήρες εσωτερικής καύσης εκπέμπουν αέρια του θερμοκηπίου που είναι επιβλαβή για το περιβάλλον και τοξικά για το ανθρώπινο σώμα. Τα μικροσωματίδια που απελευθερώνονται στον αέρα εισπνέονται από τους ζωντανούς οργανισμούς και μπορούν να προκαλέσουν αναπνευστικές παθήσεις όπως καρκίνο των πνευμόνων και άσθμα. Τα λάδια και τα χημικά που χρησιμοποιούνται για την συντήρηση των μέσων μεταφοράς αναμιγνύονται με το νερό της βροχής και καταλήγουν να ενσωματώνονται στους φυσικούς κύκλους της χλωρίδας και της πανίδας όπως και στον κύκλο του νερού και την τροφική αλυσίδα.

Οι επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον

Οι ωκεανοί και οι θάλασσες επηρεάζονται από τα απόβλητα καυσίμων της ναυσιπλοΐας. Οι θαλάσσιοι βιότοποι εξασθενημένοι από μεγάλη ποικιλία απειλών υπόκεινται επίσης σε δραματικούς κινδύνους μόλυνσης, όπως οι πετρελαϊκές διαρροές από την βύθιση δεξαμενόπλοιων. Η θαλάσσια άντληση του πετρελαίου αποτελεί επίσης μία σημαντική πηγή μόλυνσης. Τα ποτάμια και οι ταμειυτήρες γλυκού νερού μολύνονται από τα τρέχοντα ύδατα και μεταφέρουν την μόλυνση μαζί τους. Τα πάντα καταλήγουν στον ωκεανό, πράγμα που αποτελεί μια πρόσθετη απειλή για τα θαλάσσια είδη.

Ευάλωτα οικοσυστήματα

Η δημιουργία υποδομών για τις μεταφορές δημιουργεί αδιαπέραστες περιοχές και τέμνει τους φυσικούς χώρους σε μικρά κομμάτια. Οι μεταφορικές οδοί δημιουργούν φράγματα που εμποδίζουν την κίνηση της άγριας ζωής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εκτρέπονται οι μεταναστευτικές ροές και να μειώνονται οι αναπαραγωγικές περιοχές ορισμένων ενδημικών ειδών ή, στην αντίθετη εκδοχή, επιτρέπουν την εισβολή ειδών που είναι επιβλαβή για τα τοπικά οικοσυστήματα.

Ηχορύπανση

Είτε μιλάμε για οδική, θαλάσσια ή αεροπορική μεταφορά, όλα προκαλούν ηχορύπανση. Καταρχήν, η οδική κίνηση με τον θόρυβο των κινητήρων και των τροχών ενοχλεί την άγρια ζωή όπως τα πτηνά. Τα πτηνά χρειάζονται ηρεμία και ησυχία προκειμένου να ζουν και να αναπαράγονται ικανοποιητικά. Οι σιδηροδρομικές μετακινήσεις από την άλλη, θα προκαλέσουν ηχορύπανση από την επαφή των τροχών και τις τροχιές και τον θόρυβο των φρένων. Επιπρόσθετα, είναι σύνηθες για τα τρένα να συγκρούονται με μεγάλα θηλαστικά όπως ελάφια και ζαρκάδια. Όσον αφορά στις αεροπορικές μετακινήσεις, το επίπεδο του θορύβου είναι μεταξύ 80 με 90 ντεσιμπέλ, πράγμα που βλάπτει τα είδη που ζουν κοντά σε αεροδρόμια και τα πτηνά, ανάλογα με τους αεροδιαδρόμους. Η επίπτωση στην θαλάσσια ζωή από την ηχορύπανση που μεγεθύνεται από την διάδοση του ήχου μέσα στο νερό είναι υποεκτιμημένη.

Η κατανάλωση μη ανανεώσιμων ορυκτών πηγών και η καταστροφή των οικοσυστημάτων για την εξόρυξή τους

Η ενέργεια που χρησιμοποιείται από τις μεταφορές εξαρτάται σχεδόν αποκλειστικά από το πετρέλαιο. Ο τομέας της μετακίνησης είναι έτσι ο μεγαλύτερος καταναλωτής πετρελαιοειδών.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΝΟΥΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΓΙΑ ΝΑ ΜΕΙΩΣΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Είναι σημαντικό να αποφεύγουμε να χρησιμοποιούμε το αυτοκίνητο, όπως και να επανεξετάζουμε τους τρόπους μετακίνησής μας.

Επιπρόσθετα από την επανεξέταση και την μείωση των επιπτώσεων από τα προσωπικά σας ταξίδια, θα πρέπει ακόμα να σκεφτείτε τις μετακινήσεις των αγαθών που καταναλώνεται. Επειδή οι τροφές, καθώς και όλα τα είδη που αγοράζετε, πιθανότατα έχουν ταξιδέψει πολλά περισσότερα χιλιόμετρα από όσο νομίζετε. Κάποια είδη από την Κίνα, για παράδειγμα, θα έχουν κάνει τον γύρο του κόσμου πέντε φορές προτού καταλήξουν στην κατοχή σας. Εάν εξετάσουμε την πλήρη διαδικασία παραγωγής ενός τζιν παντελονιού, είναι υπολογισμένο πως κατά μέσο όρο θα έχει ταξιδέψει 65.000 χιλιόμετρα, ή μιάμιση φορά γύρω από την Γη.

Μειώνοντας την απόσταση των προμηθευτικών διαδρομών
αγοράζοντας τοπικά είδη, σημαίνει μείωση των επιπτώσεων
από την μετακίνηση αγαθών.

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ;

Στις επόμενες ενότητες θα βρείτε μερικές χρήσιμες πληροφορίες για το πώς να υιοθετήσετε φιλικές προς το περιβάλλον συνήθειες για να τις προσφέρετε στους τουρίστες στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της επιχείρησής σας ή να τις εφαρμόσετε για τον εαυτό σας. Ας ετοιμαστούμε! Φτιάξτε τις βαλίτσες σας!

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή.